

**Het Vlaams Parlement,
Nieuwe Politieke Cultuur en
het potentieel voor een
valorisering van het
maatschappelijk kapitaal van
vrouwen in de politieke
besluitvorming**

*Karen Celis,
aspirant FWO-Vlaanderen*

In de periode 1998-2000 voerde het VUB-Centrum voor Vrouwenstudies in opdracht van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Cel Gelijke Kansen in Vlaanderen, een onderzoek uit naar de positie van de vrouwelijke leden van het Vlaams Parlement tijdens de legislatuur 1995-1999. De bedoeling ervan was, na een grondige analyse, te komen tot aanbevelingen naar de overheid toe om het maatschappelijk kapitaal van vrouwen in de politieke besluitvorming maximaal te valoriseren. Deze beleidsaanbevelingen, evenals de belangrijkste onderzoeksresultaten, zijn terug te vinden in deze beknopte monografie.

De participatie van vrouwen aan de (politieke) besluitvorming wordt beschouwd als een hefboom voor emancipatie, gelijke rechten en kansen voor vrouwen in het geheel van de maatschappij. Cijfers tonen echter aan dat vrouwen op elk politiek niveau en binnen elke politieke context specifieke hindernissen ondervinden. De monografie focust op een zeer specifieke fase in de politieke

activiteit, namelijk het zetelen in een verkozen assemblee. Met betrekking tot het uitoefenen van een parlementair mandaat werden eveneens reeds verschillende problemen in kaart gebracht. Vrouwelijke parlementsleden zijn, onafhankelijk van het parlement waarin ze zetelen, in de minderheid; ze bekleeden er zelden leidinggevende posities zoals parlements-, commissie- of fractievoorzitter; ze zetelen voornamelijk in de 'zachte' en 'onbelangrijke' commissies en ook de politieke cultuur zou niet openstaan voor hun inbreng en in een aantal gevallen zelfs leiden tot vrouwonvriendelijk gedrag. En het Vlaams Parlement? Ontsnapt dit nieuwe, regionale parlement met zijn nieuwe politieke cultuur aan deze oude gewoonten? Deze en andere vragen lagen aan de basis van het onderzoek waarvan de resultaten in de gelijknamige publicatie worden besproken.

Het ontstaan van het Vlaams Parlement als een volwaardig, rechtstreeks verkozen parlement in 1995 verliep parallel aan de opkomst van het discours rond 'Nieuwe Politieke Cultuur' (NPC), dat gevoed werd door een aantal politieke schandalen en het electorale succes van extreemrechts. Plots drong de kloof tussen de burger en de politiek zich op als een pregnant probleem en werden stappen ondernomen om het 'democratisch deficit' en de 'legitimiteitscrisis van de politieke instellingen' teniet te doen. Een beter functionerende overheidsadministratie enerzijds, en een doorzichtiger politieke besluitvorming en een meer rechtstreekse en actieve band tussen bevolking en de politiek anderzijds waren de belangrij-

ste eisen. Opvallend genoeg sluiten zowel de bevoegdheden van het Vlaams Parlement als de structurele en culturele veranderingen die in naam van de NPC doorgevoerd werden, nauw aan bij hetgeen in verschillende onderzoeken wordt aangeduid als de terreinen waarop vrouwelijke politici voornamelijk actief zijn (namelijk de zogenaamde 'zachte' en concrete materies) enerzijds en wat de 'andere leiderschapsstijl en communicatiecultuur' van vrouwen wordt genoemd anderzijds. Er bestaat bovendien een sterke historische verwevenheid tussen het debat over vrouwen en politiek en 'nieuwe politieke cultuur'. De vrouwenbeweging lag samen met andere 'nieuwe sociale bewegingen' aan de basis van de stroming die later de term 'Nieuwe Politieke Cultuur' kreeg. De vrouwenbeweging ijverde, naast een hogere vertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek, ook voor een andere politieke cultuur, die vrouwen toegang moest verlenen tot de hoogste politieke beslissingsmacht. Redenen te over dus om de driehoeksverhouding Vlaams Parlement, Nieuwe Politieke Cultuur en de positie van de vrouwelijke parlementsleden grondig onder de loep te nemen.

NPC in het Vlaams Parlement als een weg naar een grotere legitimiteit van de politieke instelling wordt onderzocht op haar potentieel voor de verbetering van de positie van politicae. Dit resulteert in een beschrijving en een (gegenderde) analyse van het functioneren van een modern, regionaal parlement. Het onderzoek verschaft relevante inzichten in de manier waarop leden van een regionaal parlement

hun rol als vertegenwoordiger percipiëren en in de mate waarin deze instelling het waarmaken van hun (politieke en maatschappelijke) ambities stimuleert dan wel hindert. De hindernissen die vrouwelijke parlementsleden tijdens het uitoefenen van hun mandaat ondervinden, krijgen extra aandacht omdat het onderzoek in een volgende stap beleidsaanbevelingen formuleert om het maatschappelijk kapitaal van vrouwen in de politieke besluitvorming maximaal te benutten. Gezien de vrij gunstige positie van en de weinige structurele en culturele problemen voor de vrouwelijke parlementsleden, concentreren de beleidsaanbevelingen zich in eerste orde op het betrekken van de mannen én de politieke partijtop in een 'beleid' dat zowel gericht moet zijn op het verhogen van het aantal vrouwen in de politiek als op een verbetering van hun situatie in een parlement.

Een overkoepelende vaststelling is dat de nieuwe regionale structuur wel degelijk kansen biedt aan politieke nieuwkomers, onder wie vrouwelijke parlementsleden. Ondanks hun gering aantal, namelijk 17,7% in het eerste rechtstreeks verkozen Vlaams Parlement, profileerden ze zich sterk op bepaalde -vooral sociale- thema's. De vrouwelijke leden van het Vlaams Parlement zetelden in wat de parlementsleden zelf aanduidden als de belangrijke commissies, maar werden tamelijk gesegregeerd. Een aantal commissies telde geen of slechts één vrouw: ver van de eenderde drempel die aangeraden is voor adviesraden en andere organen. Het geringe aantal vrouwen is één verklaring voor de onevenwichtige verdeling van

vrouwen over de commissies. De concentratie van de vrouwelijke parlementsleden in de 'zachte' commissies weerspiegelt ook de belangstelling en de expertise van de verkozen vrouwen. Anders is het gesteld met de positie van vrouwen in leidinggevende functies. Het Vlaams Parlement telde slechts twee vrouwelijke commissievoorzitters, slechts één vrouw was lid van het belangrijke Vast Bureau en geen enkele vrouw was fractieleider.

Ondanks het gegeven dat het merendeel van de vrouwelijke parlementsleden nieuwkomer was in het Vlaams Parlement, waren ze globaal gezien actiever dan hun mannelijke collega's op het vlak van het aantal parlementaire initiatieven. Over het algemeen bleken ze sterker op het parlementaire werk gericht te zijn dan hun mannelijke collega's met gemiddeld een langere werkweek binnen het parlement. Ze spitsten zich sterker toe op het commissiewerk in vergelijking tot sommige van hun mannelijke collega's en spendeerden minder tijd en hechtten minder belang aan lokale activiteiten (wat deels te wijten is aan de nog steeds moeilijke combinatie van een mandaat met een gezinsleven). Dit weerspiegelt een andere opvatting over de taak van een parlements lid. Zo wensten de vrouwelijke parlementsleden een lagere graad van onafhankelijkheid ten aanzien van de groep die ze meenden te vertegenwoordigen. Mannen richtten zich daarentegen vaker naar de mening van de fractie en de partij om die belangen te behartigen.

Mannen en vrouwen hadden gedeeltelijk verschillende visies op het politieke be-

drijf en het belang en de inhoud van een Nieuwe Politieke Cultuur. Een grotere proportie vrouwelijke vertegenwoordigers vond dat het de taak van de oppositie is om zich maximaal in te schakelen in het besluitvormingsproces om zodoende de zaken te realiseren. Mannelijke parlementsleden waren meer geneigd om de kritische rol van de oppositie te onderstrepen. Het leveren van kritiek op voorstellen van de meerderheid, was voor hen de hoofdtaak van de oppositieleiden. De 'vrouwelijke' opvatting over het politieke bedrijf strookte beter met de definitie van NPC zoals die ingevuld werd door de leden van het Vlaams Parlement. De overgrote meerderheid vond bijvoorbeeld dat de inhoud van een voorstel moest prevaleren op het spel tussen meerderheid en minderheid en boven 'tactische spelletjes' moest worden gesteld. Vrouwelijke parlementsleden benadrukten vaker dat inhoud en dossierkennis voor hen centraal waren in de definitie van NPC.

Het Vlaams Parlement, Nieuwe Politieke Cultuur en het potentieel voor een valorisering van het maatschappelijk kapitaal van vrouwen in de politieke besluitvorming. Wetenschappelijke Monografie 5, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Gelijke Kansen in Vlaanderen, 69p.
Tel: 02/553.58.46,
E-mail: gelijkekansen@vlaanderen.be
De monografie is gratis